

Concluzii

- Se dezvoltă continuă și de diversifică piața serviciilor medicale;
- Crește numărul prestatorilor de servicii medicale private și cele ale consumatorilor potențiali în Republica Moldova;
- 57% din instituțiile medicale private sunt concentrate în Chișinău;
- 69% din instituțiile medicale private au un profil stomatologic;
- 52% din instituțiile medicale private au forma de organizare ÎI și 43% - SRL
- Se impune necesitatea cercetării și implementării strategiilor de marketing în instituțiile medicale private.

Bibliografie

1. www.stirimedicale.ro
2. <http://www.ms.md>
3. <http://www.licentiere.moldova.md>

ASPECTE ACTUALE ÎN MANAGEMENTUL SARCINII CU PROBLEME MEDICO-SOCIALE

Dumitru Șișcanu, Constantin Ețco, Rodica Vrabie

Catedra Economie, Management și Psihopedagogie în medicină

Summary

Current issues in the management of pregnancy with medico-social problems

The systematic estimation of psycho-social factors is an essential activity in identifying perinatal and maternal risks. In the article are presented the results of the study performed among family physicians and obstetricians in the primary healthcare sector in Chisinau municipality regarding the rationality of using a Questionnaire for confidential identification of psycho-social problems during pregnancy. Study results established that the absolute majority of doctors surveyed agreed the use of the questionnaire, which must be completed by the patient (pregnant woman) at the first need for antenatal care, especially in the first trimester of pregnancy.

Rezumat

Estimarea sistematică a factorilor psihosociale constituie o activitate esențială pentru identificarea riscurilor perinatale și materne. În articol sunt prezentate rezultatele studiului realizat printre medicii de familie și obstetricieni din sectorul medical primar din municipiul Chișinău privind raționalitatea utilizării unui Chestionar pentru identificarea confidențială a problemelor psihosociale în timpul sarcinii. Rezultatele studiului au stabilit faptul, că majoritatea absolută a medicilor intervievați au acceptat utilizarea chestionarului, care urmează să fie completat de către pacientă (femeia gravidă) la prima adresare pentru îngrijiri antenatale, prioritar în primul trimestru de sarcină).

Actualitatea temei

Identificarea oportună a familiilor cu riscuri de sănătate pentru mamă și copil în perioada antenatală și după naștere constituie una din cele mai importante probleme în activitatea serviciului perinatologic [2].

Problemele psihosociale în timpul sarcinii pot genera atât riscuri de sănătate perinatale și materne (morbiditate, mortalitate), cât și riscuri sociale (abandon infantil, trafic de persoane, handicap infantil, etc.). În acest context vigilența lucrătorilor medicali este solicitată și în aspectul prevenirii unor consecințe de ordin social, cum ar fi, mai frecvent, fenomenul abandonului infantil, fapt, determinat de actualitatea problemei: în Republica Moldova circa 62 la sută din copiii abandonați constituie nou-născuții părăsiți în maternitate sau în prima lună după

naștere [4].

Luând în considerație faptul, că în Republica Moldova, la fel ca și în alte multe țări, problema identificării factorilor de risc psiho-social în timpul sarcinii rămâne actuală, Catedra de Economie, Management și Psihopedagogie a USMF „N. Testemițanu” în cadrul cercetării privind integrarea serviciilor de asistență socială în cadrul îngrijirilor perinatale a realizat un studiu vizând raționalitatea implementării unui mecanism de identificare a riscurilor în cauză.

Obiectivele lucrării

- Elaborarea unui Chestionar de identificare confidențială a problemelor psihosociale în timpul sarcinii;
- Realizarea unui sondaj de opinie printre medicii de familie privind raționalitatea implementării chestionarului în cauză.

Material și metode de cercetare

Echipa de cercetare a elaborat un *Chestionar pentru identificarea confidențială a problemelor psihosociale în timpul sarcinii*, care a inclus următoarele compartimente:

- Atitudinea față de sarcină
- Relațiile în familie
- Statutul social
- Suportul social
- Îngrijirea prenatală
- Educația prenatală (instruirea antenatală)
- Statutul psihoemoțional:
  - relația cu părinții
  - sentimentele în sarcină
  - dispoziția
- Experiența femeii privind abuzul
- Utilizarea de substanțe
- Accesul la serviciile medicale
- Alte circumstanțe

Chestionarul a fost testat printre femeile gravide, care s-au adresat pentru asistență medicală în cadrul Centrului Perinatologic din cadrul IMSP Spitalul Clinic Municipal nr.1.

Cercetarea a prevăzut analiza opiniilor medicilor de familie și obstetricieni-ginecologi din CMF și CCD ale AMT municipale din Chișinău, căror le-au fost prezentate anchete speciale.

Ancheta a inclus modelul propus al Chestionarului de identificare confidențială a problemelor psihosociale în timpul sarcinii și următoarele întrebări:

1. *Considerați necesar și util un astfel de Chestionar ?* (variante de răspuns: Da , Nu , Nu sunt sigur(ă))

2. *Cine credeți ca ar fi mai bine să-l completeze?* (variante de răspuns: Pacienta gravidă, medicul de familie, asistenta medicului de familie, medicul obstetrician, moașa, altcineva _____)

3. *La ce termen de sarcină considerați mai optimal de completat Chestionarul?* (_____ săptămâni de gestație)

4. *Considerați actual și necesar de a institui în cadrul CMF, CCD a unei funcții de asistent social* (variante de răspuns: Da , Nu , Nu sunt sigur(ă)) *și a unei funcții de psiholog?* (variante de răspuns: Da , Nu , Nu sunt sigur(ă)).

5. *Sugestii, comentarii.*

Rezultate obținute

Anchetele au fost completate de 332 medici, inclusiv 312 medici de familie și 20 obstetricieni-ginecologi din cadrul AMT municipale.

În urma analizei datelor anchetării am stabilit că 72,9 la sută din medicii intervievați au menționat, că un astfel de chestionar este util și necesar pentru identificarea riscurilor psihosociale în timpul sarcinii.

Conform unor opinii ale specialiștilor antrenați în sondaj, mulți lucrători medicali din sectorul primar opun o oarecare rezistență tentativelor de implementare a unor formulare noi de documentație medicală în activitatea lor, fapt, explicat de ei prin multitudinea existentă deja de formulare de evidență statistică și de raportare pe care trebuie să le completeze medicul de familie. Cele menționate sunt confirmate și de afirmarea a circa 74,4 la sută (247) din medici, care au sugerat ca chestionarul să fie completat de către pacientă (femeia gravidă).

Referitor la termenul de sarcină optimal pentru completarea chestionarului, 236 din intervievați s-au pronunțat pentru efectuarea ei în I-ul trimestru de sarcină.

Concomitent, majoritatea medicilor intervievați au susținut instituirea în cadrul centrelor medicilor de familie și centrelor consultativ-diagnostice ale AMT municipale a unei funcții de psiholog - 92,8 la sută (308) și a funcției de asistent social – în 55,7 la sută (185).

Discuții

În Republica Moldova este utilizat un sistem de evaluare a riscurilor în cadrul asistenței medicale perinatale care include 3 categorii mai importante de factori (cauze): obstetricali, extragenitali și de ordin social.

Dacă factorii obstetricali și extragenitali presupun situații concrete, în majoritatea lor – clare pentru medicii practicieni, în cazul factorilor de ordin psihosocial nu sunt încă utilizate careva criterii unificate de identificare a lor. Mai mult ca atât, până nu demult se observa un dezinteres din partea organelor administrative ale sistemului de sănătate publică atât la nivel local, cât și la nivel central, de a menționa rolul factorilor sociali în cazurile de morbiditate și mortalitate perinatală sau maternă. În rezultat, instituțiile medicale din țară raportează în mod diferit situația privind grupul identificat de femei cu factori sociali de risc în localitățile deservite. Astfel, unele instituții medicale interesate pot raporta un număr mai mic de femei cu factori sociali în grupul cu risc, inclusiv în afara sarcinii (de exemplu, în categoria persoanelor care fac abuz de alcool pot fi indicate doar pacientele care sunt la evidența medicului narcolog, în realitate numărul lor fiind mult mai mare) [3].

Conform Studiului determinantilor medico-sociali realizat în municipiul Chișinău în anii 2006-2007 circa 47,3% din femeile gravide se confruntă pe parcursul sarcinii cu diferite circumstanțe psihosociale. În conformitate cu indicatorul sintetic, problemele cele mai importante sunt: venitul insuficient – 9,4%, alimentația deficitară – 6,4%, situațiile de stres în familie și la serviciu – 5,3%, lipsa domiciliului – 2,0%. Deși circumstanțele psihosociale în perioada gravidității apar destul de des, acestea nu au condiționat probleme medico-sociale la nivel de sistem al îngrijirilor perinatale cu impact substanțial asupra nivelului mortalității perinatale, infantile sau materne. Concomitent, la nivel personal, problemele de ordin social au determinat unele complicații în sarcină și la naștere, precum și alte situații cum ar fi divorțul, cazuri de violență în familie, abandon infantil [6].

Unele obstacole apar de obicei în determinarea însăși a factorilor de risc. În cazul factorilor de ordin social medicii practicieni se confruntă frecvent cu probleme legate de subiectivismul, uneori exagerat, al pacientelor sau altor persoane interviuate în procesul identificării circumstanțelor psihosociale. Necesitatea stabilirii variantelor, care se deosebesc una de alta, cum ar fi, spre exemplu, în cazul tabacismului (câte țigări fumează, tipul țigărilor, etc.), sau caracteristica relațiilor în familie pentru excluderea elementelor de violență domestică, este legată uneori de obstacole considerabile, care pot denatura sensul indicatorului până la contrariu [3].

Harrison P. A., Sidebottom A.C., în anii 2005 - 2007 au realizat o analiză a screeningului prenatal sistematic al riscurilor psihosociale. Studiul a inclus 1386 femei gravide, din care 95% erau de culoare și 77% - necăsătorite. Au fost studiați 13 factori risc nemedicali asociați cu rezultate nefavorabile ale sarcinii: statutul civil, instabilitatea locuinței - 48%, insiguranța

alimentației - 32%, lipsa suportului social -75%, violența în familie-7%, abuzul sexual/fizic-9%, depresia -18%, fumatul - 23%, alcoolul - 23%, drogurile - 25%. Conform opiniei autorilor estimarea sistematică și cuantificarea factorilor psihosociale sunt activități esențiale pentru evaluarea situației în scopul identificării riscurilor de mortalitate infantilă, nașteri premature și greutatea mică a nou-născutului la naștere [5].

În literatură sunt prezentate rezultatele unor cercetări privind utilizarea diferitor instrumente pentru evaluarea riscurilor psihosociale, unul din care poate fi menționat chestionarul ALPHA (Antenatal Psychosocial Health Assessment) propus pentru implementare în Canada. *Carroll J. et al. 2005* au relatat, că utilizarea modelului ALPHA a ajutat prestatorii de servicii de îngrijire în sănătate să detecteze mai mulți factori de risc psihosociale pentru rezultatele nefavorabile ale sarcinii, în special a celor legate de violența în familie. Acesta este un instrument prenatal util pentru identificarea femeilor care ar avea nevoie de suport și intervenții adiționale în timpul sarcinii și după naștere [1].

Concluzii

- În cadrul consilierii femeii gravide în momentul luării la evidența antenatală, medicul de familie, medicul obstetrician sau asistenta medicală (moașa) trebuie să atragă o atenție deosebită circumstanțelor psihosociale care ar putea constitui un risc pentru evoluția sarcinii, sănătatea mamei și a viitorului copil.
- Majoritatea lucrătorilor medicali interesați din municipiul Chișinău susțin utilizarea unui chestionar special ca instrument managerial pentru identificarea riscurilor psihosociale în timpul sarcinii.
- Pentru asigurarea unor îngrijiri perinatale de calitate este solicitată dezvoltarea serviciilor de asistență psihosocială oferite de specialiști psihologi cu pregătire specială, angajați în cadrul instituțiilor medicale.

Bibliografie

1. Carroll J.C., Reid A.J., Biringer A., Midmer D., Glazier R.H., Wilson L., Permaul J.A., Pugh P., Chalmers B., Seddon F., Stewart D.E. Effectiveness of the Antenatal Psychosocial Health Assessment (ALPHA) form in detecting psychosocial concerns: a randomized controlled trial, *CMAJ* • August 2, 2005; 173 (3).
2. Enkin M., Keirse M., Renfrew M., Neilson J., *A Guide to Effective Care in Pregnancy and Childbirth*, Oxford: Oxford University Press, 1999.
3. Ețco C., Șișcanu D., Aspecte actuale în managementul riscurilor de sănătate și sociale în cadrul îngrijirilor perinatale, *Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină*, nr.1, 2009
4. Guvernul Republicii Moldova / UNICEF, *Abandonul copiilor în Republica Moldova*, Tipografia Centrală, Chișinău, 2005, 140 p.
5. Harrison, Patricia A., Sidebottom, Abbey C., Systematic Prenatal Screening for Psychosocial Risks, *Journal of Health Care for the Poor and Underserved - Volume 19, Number 1, February 2008*, pp. 258-276
6. Șișcanu D., Ețco C., Cheianu D., Andrei I., Savin V. Studiul determinantilor medico-sociali ai accesibilității îngrijirilor antenatale, 2007, Chișinău, 69 p.